

La hont de Bidàs

D'Anne-Marie Bidoret, Geneviève Garanx, M-Hélène Hureaux, Lidye Postis, Solange Marquier
e Jan Larras, grop d'aprenents deu CFPÒC a Polhon (40)

Dusau prèmi deus Calams Bearnés, categoria « Anecdòtas »

Sénher Arnault que s'està a la Lana Grana deu costat de Belin, proprietari deu màger pinhadar deu parçan.

N'èra pas l'òmi géncer : petit, sec e lesc, las subercillas espeludadas, moret, l'arridolet reale n'èra pas tanpauc lo mei charmant mes la soa fortunòta li avè auherit ua beròja hemna qui li avè hèit quate dròlles hardits e trebatents.

Qu'ac cau díser, qu'avè quauques trebucs de santat. Aqueth sénher, qu'ac auré avut tot entà estar urós mes que malaudejava despuish annadas. Ne i avè pas nat mètge que'u podossi guarir.

Au mes de junh, dia de la Sent Jan, la soa familha de Polhon que s'amassè a la maison familial. Alavetz que decidí d'anar véder au cosin qui hasè medecin acerà. Qu'estó arcuelhut per la familha a l'ostau casaler per la Da de casa.

Aquiu, asseduts com reis alentorn d'ua taula de dimenge, los ancians, los oncles, tantas, los cunhats e cunhadas tots qu'i èran. La mairana qu'avè botat la tavalha brodada mei blanca que posqui trobar, los veires de cristau, la vaishèra de Samadet, los coverts d'argent. Ua vertadèra taula de hèsta !

Lo cosin Maximilian qu'èra tot lo contre deu Sénher Arnault : un benarrit qui passejava la soa pamparra dab lo seguidor.

Lo repaish servit qu'estó ua hartèra de las granas : sopa , hitge gras, garia farcida e borit, guit rostit dab ceps, hromatge de vaca fresc, pastís dab crèma, vin blanc, vin roi, cafè e la gota. Tota la taulejada, lo topin plen, que's trobè totun un chicòt de nhac entà acabar lo vrèspe dab quauques cançons de noste.

Lo noste praube Arnault que passè ua nueit de las péger dab terriblas dolors de vente. Lendoman matin non podó pas desjuar. Maximilian qu'èra desconsolat, que li perpausè d'ensajar l'aiga ben.hasenta deu parçan de Bidas a Polhon. Qu'avè la vertut de solaçar las malaudias deu hitge, de l'estomac, de l'apendici , la constipacion e shens qu'aquò...

Alentorn d'aquesta hont, que i avè ua guingueta. Lo monde que dancè, que bevè shens qu'aiga de la hont.

Cada dimenge que s'i trobèn los deu vilatge, los curistas, e tanben lo monde de la borgesia.

Maximilian que l'acompanhè dinc a la hont de Bidas. Arribats acerà que'u digó :

- « Qu'as a béver tres veires tot jorn pendent duas setmanas. Aquò que't va arrescar e que vas anar miélher. »
Tau dit, tau hèit. Arnaut que comencè la cura dab aquera aiga de purmèra.

L'Arnault qu'anava miélher au cincau jorn mes quan anè a la hont lo divés qu'avó ua suspresa.

Pendent la nueit deu dijaus au divés qu'èra lo sabat. Totas las broishas deu parçan que s'amassavan suu prat au ras de la hont de Bidas. Que devèn portar sengles objèctes a la broisha mei anciana tà har lo sabat.

La broisha deu Poi qu'èra totun aprenenta broisha que voló har un present originau a la mei anciana: acavalada sus l'escoba que subervolè la catedrau d'Acs e que panè ua gigantau pèira. La pèira qu'èra hòrt pesuca, qu'èra quasi arribada au lòc deu rendetz-vos, que's deishè càder la pèira suu prat de Mondran.

-« Ah ! Malaja ! Qué har ? » ce cridè la broisha. E la podosse amassar abans lo sococ, que seré estar plan. Era tanben qu'auré avut lo parat de portar quauquarren.

Quan la voló tornar amassar non i avó pas nada manèra de la tornar gahar, qu'èra tròp en.hanhada. Qu'i passè tota la nueit non vedó pas lo temps a passar. Quan Jan de Capsus e's lhevè, que s'envolè a hum de

calhau dincau prat de Bidas. N'i avè pas mei arrés, l'amassada qu'éra acabada i a pausa. La broisha, estadida e hòrt esmaliciada que s'assedó suu prat tà tornar gahar nhac. Que vedó apressà's a l'Arnault que vinè a har la cura d'aiga.

Que decidó de dar las tornas per la mala nueit passada, qu'anava embroishir lo noste òmi !

Quan l'Arnault vedó aquera géncer hemna apressà's d'eth que cadó amorós pèc suu pic, qu'era paralisat per la soa beutat. Non gausava pas parlar que se'n tornè tà casa sus ua nubla. Tot lo jorn qu'estó aulhors que'u pressava de tornar tà la hont lendoman matin. A punta d'auba, que s'encaminè tà la hont, era que l'esperava, de mei en mei beròja. Que bevón tots dus a la hont e que's botèn a batalar autorn deus seus chepics de santat. La broisha que'u premèva aus seus hialats de hats.

L'Arnault que li balhè rendetz-vos a la guingueta de la hont lo dimenge vrèspe.

- « Be n'èran longas las òras a passar dinc au lendoman ! ».

Quan l'Arnault arribè tà la guingueta la broisha que'u miè en ua dança hòla qui'u virè lo cap e lo còr. Tà pausà's qu'anèn passejar peu prat vesin, quan l'Arnault la voló potonejar, la broisha que s'envolè dab un arridèr demoniac. Eth que s'estè shens votz, arroeinat, lo còr en pedaç. Au cap d'ua pausa que decidè de se'n tornar tà casa. Que deishè un mot tau cosin explicant que's sentiva hòrt miélher e que los ahars deu pinhadar avèn hrèita de la soa presencia.

Arribant a casa que s'era compausat bona cara mes au hons deu son còr despedaçat que damorè tostemps aquera géncer hemna que l'avè enganat...

Belin, dimars lo 20 de junh 1913

Lo factor que vien de portar lo jornau a l'Arnault de Lahitau.

Lo titól de la purmèra pagina qu' apèra lo son espiar. « Un beroi endret de la Lanàs qui n'es pas mei , la Guingueta de Bidas a Polhon ».

Lavetz lo noste Arnault que's bota a léger. La famosa hont de Bidas qu'es de dou pr'amor la guingueta qu'a brutlat pendent la nueit. Aquera hont coneishuda despuish tres sègles qu'era un present deu cèu. Las aigas de Bidas estimadas peus paisans e lo monde que vienèn de totas parts cad an com un pelegrinatge a la hont e que s'arrescavan dab l'aiga e puish que la bevèvan dinc a arregolada.

Qu'estó Susprès per aquera novèla, e que's botè a pensar...

A vos qui voletz anar béver l'aiga ben.hasenta de Bidas, menshidatz-ve si ua beròja hemna e v'espèra, passatz camin e tornatz totara.

Ne sabem pas jamei dab las broishas...